

Thomas Flemming – „Waldgänger“ (2008)

Autor: Gary Lachman

Les je všude kolem nás

„Oproti tomu je potřebné vědět, že každý člověk je nesmrtelný a že věčný život v něm zřídil své stánky, jež mu sice zůstávají neprobádanou, nicméně přesto obydlí krajinou, kterou sice může popřít, kterou ale žádná časná moc není schopna zlomit.“ Ernst Jünger

Německého konzervativního spisovatele Ernsta Jüngerera mnozí neprávem házejí do stejné škatulky s nacisty, dovolte mi tedy začít uvedením věcí na pravou míru. Jünger nikdy nebyl členem NSDAP a dvakrát za stranu odmítl křeslo v Reichstagu. O jeho přízeň se ucházeli Himmler i Goebbels, oba však ignoroval, stejně tak jako nabídku stát se členem *Deutsche Akademie der Dichtung* – Německé spisovatelské akademie – vedené Jüngerovým podobně nacionalistickým, ale méně vybíravým kolegou Gottfriedem Bennem. (Tento konzervatívec zprvu s nacisty spolupracoval, brzy se mu však znechutili.) Jünger byl hrdina první světové války, kde byl čtrnáctkrát raněn a stal se nejmladším nositelem vyznamenání *Pour le Mérite* –

a bohužel právě jeho dionýské chvalozpěvy na nebezpečí bitev, živě zachycené v jeho prvotině *V ocelových bouřích*, dnes největším dílem *utvářejí* povědomí anglicky mluvících čtenářů o jeho osobě i dílu. Toto sloveso ale v daném případě není úplně na místě - většina těchto čtenářů i kritiků se mu totiž kvůli jeho temné pověsti vyhýbá, a tak o něm informovaní nejsou takřka vůbec. Přes to všechno byl ale Jünger mnohem víc než pouhým vyznavačem slavného Hérakleitova výroku, podle něhož „zápas je otec všech“.

Jeho alegorický poetický román *Na mramorových útesech* byl jen lehce skrytou a překrásně napsanou kritikou totalitarismu obecně a specificky nacismu - Jünger se však coby národní hrdina těšil takové prestiži, že jeho knihy nebylo jen tak snadno možné zakázat. Nakonec se s Říší přece jen dostal do křížku, jako konzervativní intelektuál totiž Hitlera a spol. považoval za politické hrdlořezy a jeho velice ostentativní odmítnutí spolupráce bylo asi tou nejotevřenější kritikou, již mohl ještě přežít. Upadl v podezření ze zapojení do atentátu na Hitlera z 20. července 1944 (pohyboval se totiž ve stejných kruzích jako mnozí důstojníci spiklenci). Jeden z jeho synů byl také zatčen za „podvrtné řeči“ o Vůdci a zemřel brzy poté (v boji - pozn. překl.). Jünger coby nacionalistický spisovatel miloval Německo, ale nenáviděl nacisty a nechtěl s nimi mít nic společného - stejně jako člověk může milovat řekněme Ameriku, ale v Bushových letech nechtěl mít nic společného s neokonzervativci. Protože však na počátku své literární dráhy velebil tradiční válečnické ctnosti - ctnosti jistě pochybné, ale rozhodně v tom nebyl sám (co třeba takový Homér?) - netěší se u anglofonních čtenářů velké oblibě. Což je rozhodně nešťastné: Jünger patří k nejpodnětnějším (a výjimečně dlouhověkým, zemřel roku 1998 ve věku 102 let) poetickým myslitelům minulého století, který předpověděl celou řadu naší době důvěrně známých fenoménů: změněné stavy vědomí, policejní stát, nekontrolovatelný rozvoj techniky spojený s potlačením přírody i potřebou jednotlivce zachovat si ve stále více mechanizovaném a naplánovaném globálním světě svobodu.

Úvodní citát je z *Chůze lesem*, poválečné Jüngerovy eseje o zachování vnitřní svobody ve společnosti stále více směřující k vynucené konformitě. Když roku 1951 vyšla poprvé, směřovala k nacistické minulosti Německa, jeho možné sovětské budoucnosti i kulturní nivelaci a spotřebitelskému smýšlení bohužel spojovanému se západními demokraciemi. Její první anglický překlad (Thomase Frieseho) vyšel u Telos Press, jež si zasluhuje pochvalu za zpřístupnění také dalších Jüngerových děl anglicky mluvícím čtenářům: už dříve zde vyšla Jüngerova esej v Nietzscheho stylu *O bolesti* a nezařaditelné *Dobrodružné srdce*, sbírka krátkých próz na širokou škálu témat, v nichž Jünger dává na odiv svou záviděníhodnou schopnost „přečíst“ povrch věcí, a tak proniknout k jejich niternému smyslu. (Moji recenzi naleznete [tady](#).)

Jako mnohé další i Jüngerova po válce znepokojovala rostoucí anonymita a všudypřítomnost státu, i jeho zdánlivě nezadržitelně postupující roztahování se do našich osobních životů, proti němuž *Chůze lesem* směřuje. „Neprobádaná, nicméně přesto obydlená krajina“ v našem nitru je Jüngerovým „lesem“, vnitřní (a někdy také vnější) „dočasnou autonomní zónou“ (když si vypůjčíme výraz Petera Lamborna Wilsona), do níž může vstoupit ten, komu nechybí odvaha, odhodlání a vůle postavit se těžkostem spojených se statusem „vnitřního vyhnance“. Jüngerovi čtenáři vědí, že jeho figura „lesního chodce“ či rebela je jakýmsi prototypem

pozdější a propracovanější figury „anarchy“, ústředního motivu jeho pozdního románu *Eumeswil*. Tento „anarcha“ však není totéž jako anarchista. **Anarchista totiž společnost potřebuje - i kdyby jen jako svého protivníka, zatímco anarcha se v ní snaží zachovat si svou svobodu, aniž by podlehl jejímu odlidšťujícímu působení. Anarchův odpor nemusí být na rozdíl od anarchisty viditelný a jeho „státem“ je ten v jeho nitru, nikoliv ten, v němž je nucen žít.** *Chůze lesem* se tak svým způsobem snaží dát čtenáři návod, jak si zachovat své „já“ pod nevyhnutelným tlakem moderní vlády - podobně jako to ve svém raném díle *The Art of Being Ruled* učinil Jüngerův bojovnější a svárlivější anglický současník Wyndham Lewis. (I on bojoval v 1. světové válce a svou - od té Jüngerovy velice odlišnou - zkušenost zachytil ve svých pamětech *Blasting and Bombardiering*.)

„Zda má člověk svůj osud anebo zda platí za číslo, je rozhodnutí, které je dnes sice vnuceno každému z nás, o němž však rozhoduje sám“, říká nám Jünger. Jakkoliv to snad zavání idealistickým elitářstvím, Jünger se nám nepokouší prodat místenku na sedadlo ve věži ze slonoviny. Jako armádní kapitán v okupované Francii Jünger důvěrně poznal následky politického násilí - sám při záchraně ostatních opakovaně dával všanc vlastní bezpečnost - a své čtenáře varuje, že: „Nelze se však omezovat na to, že ve vyšším patře poznávám pravdu a dobro, zatímco ve sklepě dřou našim bližním kůži z těla“. (Kdo četl *Na mramorových útesech*, tak si jistě vybaví, že stahování z kůže zaživa bylo nejoblíbenější metodou mučení, v němž se vyžíval Nadlesní a jeho bandy). Jünger necuká ani před obrazy velice sveřepého odporu, když poznamenává, že v dřívějších dobách existovala „nedotknutelnost obydlí (...) která se opírá o otce rodiny, který, provázen svými syny, se objeví ve dvěřích se sekyrou v ruce.“ Takto svalnatá obrana však nemusí pro naše časy tím pravým a snadno si lze představit i její zneužití pro nežádoucí cíle, jako třeba „právo“ nosit zbraně - přestože, jak se Jünger domnívá, jediný takovýto „případ“ v každé berlínské ulici kolem roku 1933 mohl nasměrovat dějiny hodně odlišným směrem.

Co by nám ale dle mého mínění mohlo být bližší, je Jüngerem kladený důraz na střetnutí se sebou samým, tedy srdce „chůze lesem“. V kontrastu k lesu, tomuto symbolu „nadčasového bytí“, jehož učení je „prastaré jako lidské dějiny“, staví Jünger „Titanic“, ztělesnění ke zkáze směřující technické moci. Přestože mnozí dnes berou myšlenku „chůze lesem“ doslovně a jinak, než jak byla zformulována, když se snaží o „soběstačnost“ a „odstřížení“ od světa, nemají tuto možnost otevřenu všichni. Můžeme tedy, ptá se Jünger, zůstat na palubě zaoceánské lodi své kariéry a zachovat si svou autonomii ukotvením svých v kořenu „v jádru“ Bytí, jež odkrýváme prostřednictvím objevování svého já? A Jüngerem navrhované metody? Mýtus, náboženství, představivost, intuice a dokonce esoterismus; objevuje se také překvapivě raná zmínka o Gurdžijevovi. Takto se lze spojit s a čerpat z hlubokých, prvotních sil uvnitř nás samých, jež před námi stále standardizovanější životní styl ukrývá. Jedině „přemožením strachu“ (v českém překladu „ubývání strachu“ - pozn. DP) - vyvolávaného denní dávkou „zpráv“ - lze zažehnat katastrofu. Nejlépe toho dosáhneme tak, že vstoupíme na lesní stezku a následujeme ji až na konec, kde se pak můžeme rozhodnout, zda je pro nás svoboda důležitější než pouhá existence; jestli to, jak jsme, je důležitější než to, že jsme. Jak ostatně říká Jünger: „Pokud člověk uvažuje, je dobré, uvažuje-li na samém kraji propasti“ - má skutečně mistrovskou ruku na citovatelné věty - a dnes jako by se propasti otevíraly na

DĚLSKÝ POTÁPĚČ

všech stranách. Stejně tak se ale podle Jüngerera všude rozkládá les, ona „vlast“ a „přístav“, jež si všichni nosíme v sobě. („*Tato druhá říše je přístav, vlast, je to mír a jistota, kterou v sobě nosí každý z nás. Nazýváme ji lesem.*“) Přečtěte si tuto knížku. A dost možná na lesní stezce nakonec najdete cestu z lesa ven.

Recenze Garyho Lachmana *The Forest is Everywhere: A review of Ernst Junger's The Forest Passage* vyšla na stránkách Daily Grail 26. dubna 2014.